

OPONENTSKÝ POSUDEK NA DIPLOMOVOU PRÁCI

**Tomáš Hartman: *Nápisy na islámských rituálních nádobách.*
Praha, FFUK, Katedra Blízkého východu, 2019. 122 s.**

Předkládaná práce se věnuje islámským rituálním nádobám pocházejícím z fondu Národního muzea – Náprstkova muzea a jejich dekorům, které si klade za cíl popsat, prozkoumat a interpretovat. Záměr práce je ale oprávněně ambicióznější, vzbudit o dané nádoby zájem a připomenout jejich dnes už opomíjenou tradici. Jedná se o třináct magických misek provedených v kovu a pokrytých kurzívními a kaligrafickými nápisy. Pokud by nebylo nápisů, jednalo by se tvarově o jednoduchý typ nádob, který z hlediska řemeslného zpracování nekladl přehnané nároky na řemeslníkovu zručnost. Z hlediska kovolijeckého a kovotepeckého umění se tak jedná o jeden z nejběžnějších typů nádob. To co činí nádoby výjimečnými je účel, který je z nádob každodenního užití pro utilitární potřeby řadí k nádobám s rituálním užitím, které se naplňuje pomocí dekoru v podobě nápisů.

Práce je logicky strukturována do dvou částí - první, historická, se zabývá kontextem doby vzniku a vývoje nádob (tři podkapitoly). Druhou, stěžejní, pak tvoří katalog jednotlivých nádob. Vzhledem k tomu, že diplomant pracuje s překlady z arabštiny, vlastní práci předchází poznámky k přepisu arabštiny (popř. perštiny) a také špatně čitelných nápisů.

Jak diplomant předesílá, problematice se mnoho autorů dosud nevěnovalo, protože se jedná o náročný úkol vyvěrající z charakteru předmětů, respektive nápisů, které se na nádobách nacházejí. Diplomant zvolil popisný a analyticko-srovnávací způsob, postavený na překladu textů na jednotlivých nádobách. Kombinuje metody práce několika oborů a došel tak k zajímavým závěrům, které posouvají znalosti o těchto předmětech na novou úroveň a vytvářejí předpoklady pro další práci v rámci dané problematiky.

Pro potřeby srovnávací si vytvořil ve virtuálním prostoru pomocný katalog všech nádob dostupných online, který se jeví jako velmi přínosný, nechávám však stranou otázku reprodukčních práv (nejsem s ní v případě přístupu ve virtuálním prostředí detailněji obeznámena). Autor u podkladů, které měl k práci s předměty k dispozici, uvádí také inventární karty, tedy muzejní dokumentaci, která nemá žádné vědecké ambice. Jejich posuzování tak není pro potřeby diplomové práce relevantní, viz s. X, s odkazem v pozn. 3, ta se ovšem vztahuje k údajům v úvodu každé ze sledovaných misek. Jejich struktura neodpovídá muzejním kartám, ale spíše databázi předmětů, které byly vydány jako DVD a jsou také dostupné online, viz Seznam použité literatury, s. 113. Hned v úvodu práce se diplomant v souvislosti se sbírkami Náprstkova muzea zmiňuje o základní české práci o kovových nádobách, kterou doprovází DVD v dvoujazyčné mutaci, uvádějící 1233 předmětů. Až nepochopitelně odkazuje na tuto práci v pozn. 11 pod smyšleným názvem, respektive v pozn. 24, kde DVD uvádím pod názvem, který je uveden vzadu v soupisu jako elektronický zdroj. Problém citace této knihy a DVD se odráží v celé práci, kniha je citována asi 20x, leč pod druhým autorem (asi se jedná o nepozornost autora, genderovou nekorektnost raději ani nebudu brát do úvahy) a navíc není vůbec uvedena v soupisu použité literatury.¹

¹ Jedná se tyto dva výstupy, které se v nejrůznějších obměnách v práci vyskytují, ale nejsou přesně citovány, mnohdy jsou zaměňovány

1. Pospíšilová, Dagmar a Jindřich Mleziva, *Umění kovu v zemích Blízkého východu a Indie*. Národní muzeum, Praha 2015. 232 s. ISBN 978-80-7036-456-7.

2. Mleziva, Jindřich – Pospíšilová, Dagmar – Stříbrná, Adriana – Pech, Michal – Kotyk, Michael 2015: *Umění kovu v zemích Blízkého východu a Indie*. Sběrka kovových předmětů z Náprstkova muzea a Západočeského muzeum v Plzni / *The Art of Metalwork in the Countries of the Near East and India. The collections of metal items in the Náprstek Museum and Museum of West Bohemia in Pilsen*. Národní muzeum, Praha 2015. DVD ISBN 978-80-7036-473-4

Diplomant postupuje logicky od formálního popisu jednotlivých nádob k nápisům. Jejich přečtení a interpretace jsou jeho hlavním cílem, který směřuje ke kategorizaci jednotlivých misek a v další fázi pak k přesnějšímu určení datace a místa jejich původu. Skvělé analytické schopnosti diplomanta a jejich výsledky při určení původu a datace jednotlivých misek se bohužel ztrácí v textu, aniž by se staly součástí strukturované popisky v úvodu každé pasáže. Struktura této úvodní popisky byla převzata z výše zmiňované databáze (aniž by byla odkázána na zdroj, viz výše citované DVD) a pro tuto práci obsahuje nadbytečné kolonky. Navíc působí dojmem, že se jedná o autorovy údaje. V následné analýze je ale v mnohém vyvrácí. Jedná se svým způsobem o nevelkou formální nepřesnost, která ale ve svém důsledku ovlivňuje obsahovou složku, vlastní určení místa a data vzniku jednotlivých misek, které se ztrácejí v textu.

Stylistická úroveň práce je výborná, drobná vybočení z vazby či občasné gramatické chyby nejsou nijak zásadní. Pokud jde o odbornou terminologii, našly by se vhodnější nebo uživanější slova v případech, jako jsou např. *vybouleniny*, s. 18, spíše výstupky; *s obláčkovou výzdobou*, spíše dekor s motivem oblaků nebo s kartušemi ve tvaru oblaků; *vyvýšenina* ano, ale pro popis dna vytlačeného středem nádoby vzhůru spíše konvexní/konkávní (podle toho z které strany se na nádobu díváme); *fleky* a *vyplněn černí*, s. 28, spíše skvrny a pozadí dekoru začerněno nebo vyplněno černou pastou; s. 44, pozn. 281: motiv bůté oblíbený „dál na východ od Íránu“ – tento motiv je oblíbený i v Íránu, Turecku a Střední Asii. *Drátěný vzor*, s. 47: buď se jedná o dekor vykládaný drátkem nebo klikatku, *zig-zag* dekor jako v tomto případě; dále na s. 59: *o něco tlustší materiál*, spíše silnější.

Po grafické stránce je práce pečlivě zpracována, každá nádoba je vyobrazena tak, aby byl vidět jak její tvar, tak dekor, detailní vyobrazení pak dokládají další práci s textem. Nápis jsou přepsány v arabském písmu, v latině a přeložené s odkazy na originály. V tomto ohledu diplomant odvedl brilantní práci, se kterou by měl patrně problémy i zkušenější znalec v oboru.

Citační úroveň práce je jednotná, není ale jasné, jakou citační normu autor používá, uvádění citací pod čarou v závorkách asi není nutné. U elektronických zdrojů se vyskytuje odkaz ZDE, což v elektronické verzi znamená, že se lze na stránku prokliknout. Zdroj pak lze dohledat vzadu v soupisu všech elektronických zdrojů. Je to nepraktické, ale lze se s tím vyrovnat. Vyložene nejasný odkaz je v pozn. 301, kde je uvedeno inventární č. jedné z misek a za ním je už jen datum, patrně míněno zdroje, který ale není uveden. U odkazů na čísla obrázků by pomohlo uvedení strany, na které se obrázek nachází.

Bibliografie předchází seznamu použité literatury, což je členění, které není úplně jasné. Následuje seznam uvedených uměleckých předmětů a elektronické zdroje, kde je lze dohledat. Vítaným doplňkem jsou dvě přílohy, které tvoří dvě tabulky: Verše a sůry na miskách a Další prvky na miskách.

Celkově lze konstatovat, že předkládaná diplomová práce je po obsahové stránce nadstandardní, navzdory formálním nepřesnostem, které by neměly odvést pozornost od vskutku novátorské a zcela původní vědecké práce, kterou diplomant předvedl a dosvědčil tak schopnost samostatně vědecky pracovat. Práce by měla být v upravené podobě publikována.

Předloženou práci doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení výborně.

PhDr. Dagmar Pospíšilová, CSc.
vědecká pracovnice
Národního muzeum – Náprstkova muzea asijských,
afriických a amerických kultur

V Praze, dne 22. 8. 2019

